

FORDÍTOTT ÓRA - TANÁRI KÉRDŐÍVRE ÉRKEZETT VÁLASZOK KIÉRTÉKELÉSE

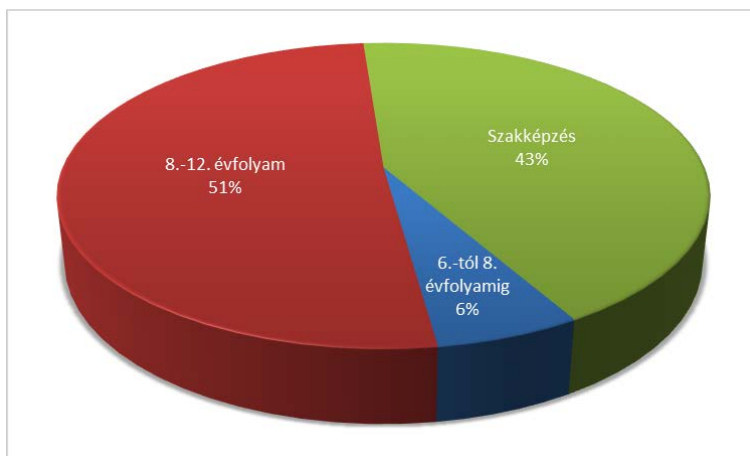
2018. február 26-án indult, és április 30-án fejeződött be az az online pedagógus továbbképzés, amit Magyarországon 76 pedagógus végzett el sikeresen.

A *Flipped Learning Network* által végzett nemzetközi felméréshez csatlakozva a kurzus résztvevők közül **49-en** értékelték a Fordított Osztályterem módszert a saját maguk által megtartott fordított óra tapasztalatai alapján. Ezen kérdőívek adatait elemezzük az alábbiakban, négy fő szempontot követve. Elsőként az iskolai körülményeket mutatjuk be, majd a módszerrel való megismerkedésük előtti időszakra jellemző tanítási stílusokat elemezzük. Ezt követően a módszer közben szerzett tapasztalataikat vesszük górcső alá, végül pedig a fordított osztályteremről kialakult véleményüket összegezzük.

ISKOLA ÉS KÖRÜLMÉNYEK

A válaszadók 76%-a nő, nagy többségük városi (82%) és állami fenntartású (86%) iskolában dolgozik. Mindössze 2 résztvevő rendelkezik kevesebb, mint 5 év pedagógusi gyakorlattal, míg a válaszadók 35 %-a több, mint 20 éve van a pályán. A számok azt mutatják, hogy az oktatás minőségét emelő módszertani továbbképzésünkön részt vevő tanárok 86 százaléka állami fenntartású intézményből érkezett.

MELYIK SZINTEN TANÍT?

6.-tól 8. évfolyamig	3
8.-12. évfolyam	25
Szakképzés	21

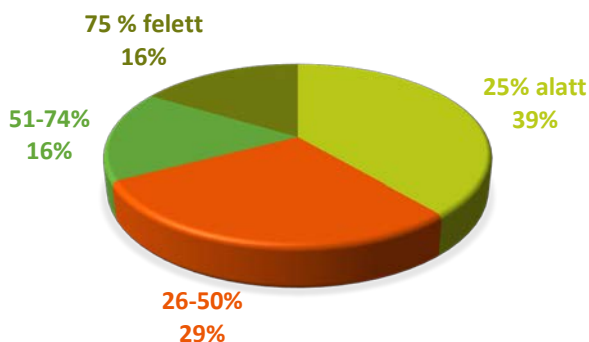
Értékelés:

A kérdésre a 3 lehetséges válaszból a legjellemzőbbet kellett kiválasztani. A kurzus országosan lett meghirdetve, bemeneti követelményként nem szabtuk meg, milyen iskolatípusból várjuk a jelentkezőket, ugyanakkor a projekt

fókuszában a szakképzés állt, ahogyan ezt az adatok is tükrözik: a továbbképzésen részt vevő tanárok döntő többsége (94%) a 9-14. évfolyamon tanít.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ DIÁKOK

KÖRÜLBELÜL A DIÁKJAIK HÁNY SZÁZALÉKA VAN GAZDASÁGILAG HÁTRÁNYOS HELYZETBEN?

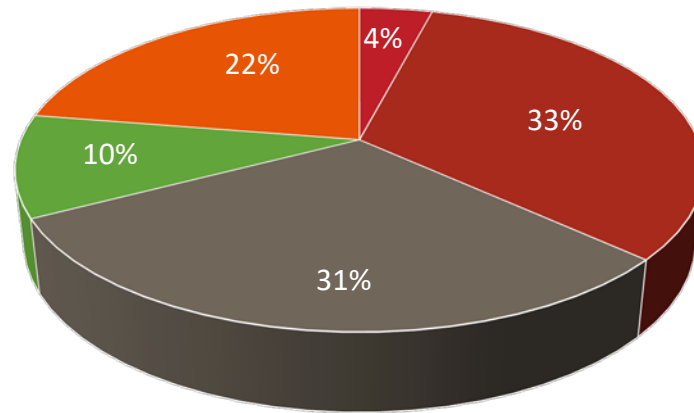
25% alatt	19
26-50%	14
51-74%	8
75 % felett	8

A kurzuson részt vevő tanárok közel 40%-a gondolja úgy, hogy tanítványainak legfeljebb egynegyede tekinthető hátrányos helyzetűnek. Magasnak tartjuk sajnos azonban azt az arányt (32%), ami szerint a képzésen tanuló tanárok diákcsoportjainak több, mint fele nehezebb körülményekkel rendelkezik, mint társai. A hátrányos helyzet sok esetben akadályoztathatja a fordított osztályterem módszer technikai kivitelezését: ha a diákoknak nem áll rendelkezésükre az otthoni tanuláshoz szükséges internetkapcsolat vagy eszköz, a módszer több szervezést és rugalmasságot igényel majd a tanártól.

TÁMOGATOTTSÁG AZ INTÉZMÉNY RÉSZÉRŐL

Ahhoz, hogy egy pedagógus innovatív legyen, szüksége van az intézmény támogatására. Szomorú, hogy a válaszadók több, mint fele (55%) azt tapasztalja, hogy az iskolavezetés vagy nem tud róla, milyen innovációt visz végbe a tanár, vagy tud ugyan róla, de nem érdekli, semleges marad. További 14% tapasztalja, hogy támogató a hozzáállás, de ezen túl sem segítséget nem kapnak, sem a többi kollégát nem ösztönzik a módszer megismerésére. Mindezek ellenére örömtelinek mondható, hogy a kérdőívet kitöltő tanárok közel egyharmadát nagyon támogatja a vezetősége, annál is inkább, mert ez a 15 válaszadó 9 különböző iskolát jelent, így nem csupán néhány intézmény tanári karára lokalizálható a vezetés lelkesedése.

Engem nagyon támogatnak, de nem tesznek azért, hogy más órákra is kiterjesszék ezt a módszert	2
Mégcsak nem is tudnak róla, hogy ezt a módszert alkalmazom	16
Nagyon támogatnak, és dolgoznak azon, hogy más órákra is kiterjesszék ezt a módszert	15
Szóban támogatnak, de ennek ellenére egyedül csinálom	5
Tudatában vannak, de semlegesek	11

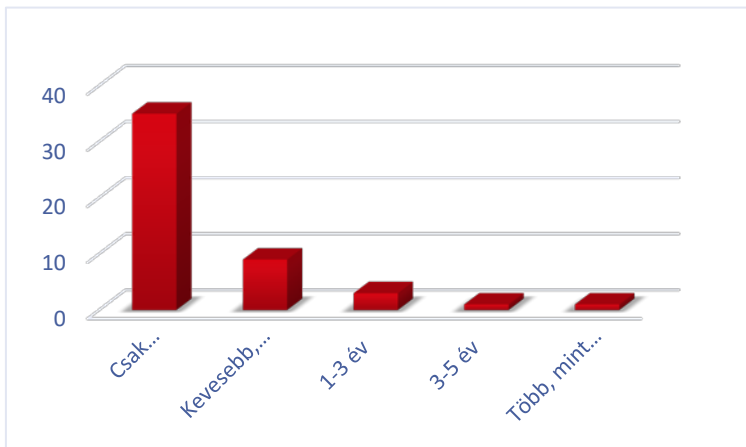

- Engem nagyon támogatnak, de nem tesznek azért hogy más órára is kiterjesszék ezt a módszert
- Mégcsak nem is tudnak róla, hogy ezt a módszert alkalmazom
- Nagyon támogatnak, és dolgoznak azon hogy más órára is kiterjesszék ezt a módszert
- Szóban támogatnak, de ennek ellenére egyedül csinálom
- Tudatában vannak, de semlegesek

Érdekes összefüggés, hogy a támogatott tanárok mindegyike pozitívan értékelte saját fordított óráját, többségük a diákokat is lelkesebbnek jellemezte, és folytatni kívánja a módszert, míg azok a tanárok, akiknél a vezetőség nem is tud a kísérletekről, vagy semleges iránta, nem volt ilyen egyöntetű a helyzet: 58 százalékuk vagy nem válaszolt a tapasztalatokat firtató kérdésre, vagy válaszukban egyértelműen negatív, vagy vegyes tapasztalatokról számoltak be. Érdekes körülmény továbbá, hogy a vezetőség által nem támogatott tanárok 62%-a nyilatkozott úgy, hogy diákjainak több, mint fele hátrányos helyzetű, a támogatott tanárok esetében 42% volt ez a mutató – vagyis ez alapján úgy tűnik, mintha a tanári innováció sikerességéért inkább a munkáltatói hozzáállás lenne a felelős, mint a diákok körülményei. Természetesen csak a számokat vizsgálva ez az eredmény kicsit torzít, mivel minden esetben az egyes tanár diákjaival és munkáltatójával való személyes kapcsolatát kellene megvizsgálni a hiteles eredményhez.

TANÍTÁSI TAPASZTALATOK A FORDÍTOTT TANÓRA ELŐTT

A fordított osztályteremben való tanítás jelentős szemléletváltást feltételez a tanár részéről, és rendkívül fontos összetevője a folyamatnak a tanári attitűd. Annak feltérképezésére, hogy a tanár korábbi tanítási stílusában is megjelentek-e az aktív tanulás elemei, a kérdőív kitöltőinek skálán kellett értékelniük tevékenységüket. A kérdőív kitért a korábbi tapasztalatokra is, esetünkben a kiugróan magas „csak néhány ilyen órámm van” lehetőséget választók nagy többsége (80%) a saját kurzusértékelő kérdőívünk adatai alapján a továbbképzés során ismerkedett meg először alaposabban a módszerrel.

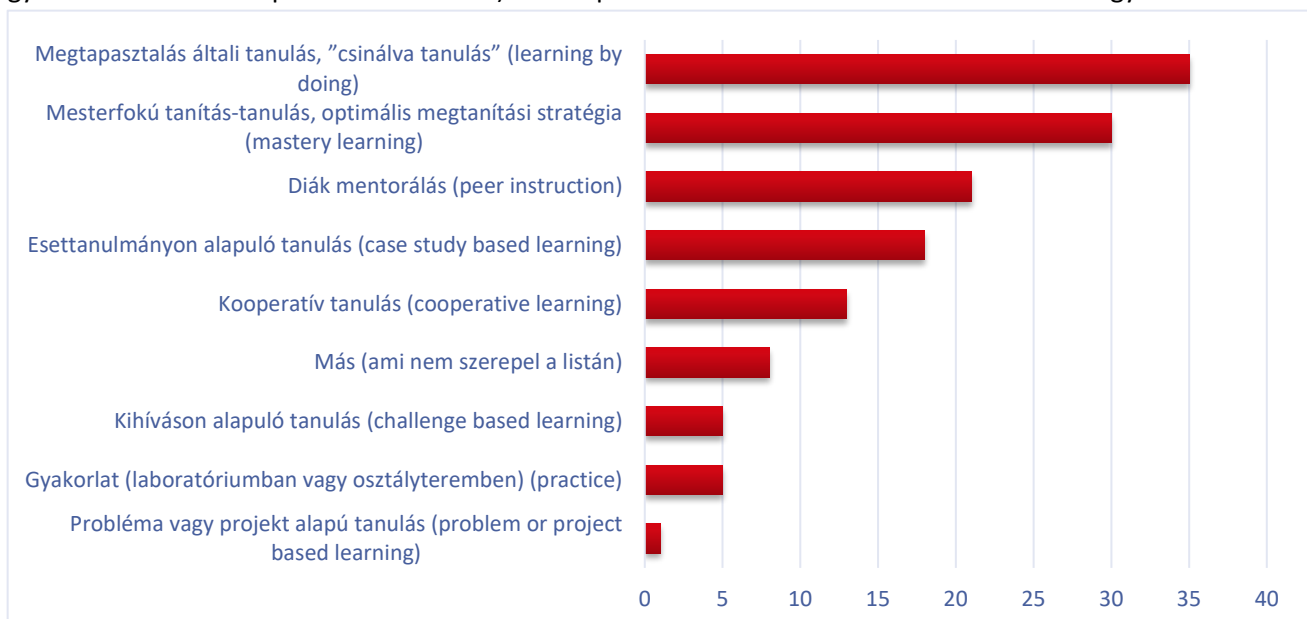
MIÓTA ALKALMAZZA A FORDÍTOTT MÓDSZERT?

Csak néhány ilyen órám van	35
Kevesebb, mint egy éve	9
1-3 év	3
3-5 év	1
Több, mint 5 éve	1

Az a tény, hogy a képzésben részt vevő kollégák jelentős részének majdnem teljesen új volt a kipróbálandó módszer, a fórum-hozzászólásokon, illetve a beadásra kerülő munkákon keresztül is előtérbe került. A fennmaradó nem egészen 29%, aki már korábban is valamelyest rendszeresen alkalmazta ezt a tanulás-szervezési technikát, nagy segítségünkre volt a kétségek eloszlatásában és a tanárok motivációjának fenntartásában.

AKTÍV TANÍTÁS A FORDÍTOTT OSZTÁLYTEREM ELŐTT

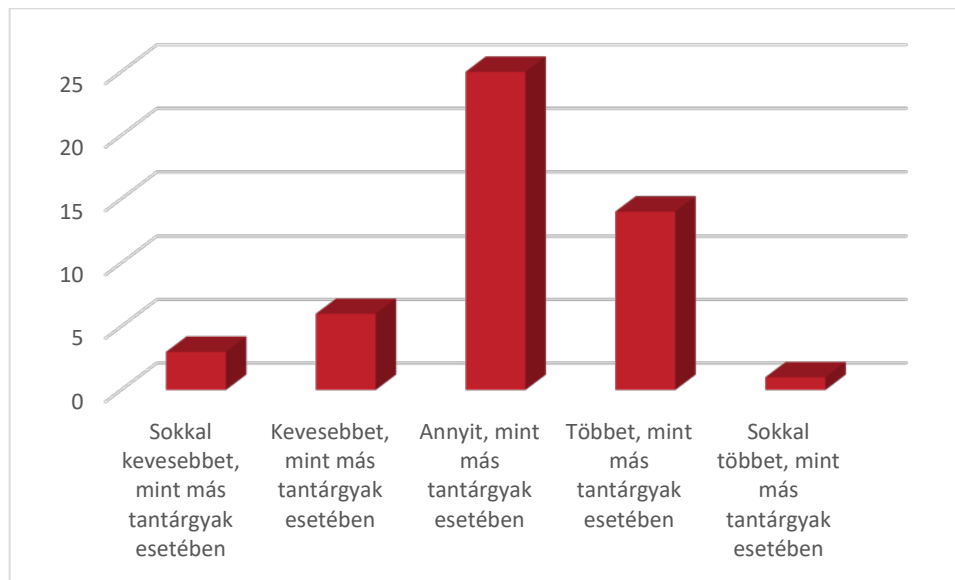
Összességében megállapítható, hogy az aktív tanítás bármely formájának alkalmazása a kérdőívet kitöltő pedagógusok körében alacsony – a legtöbbször által jelölt „learning by doing” stratégia is csupán 35%-uk esetében van jelen az oktatási folyamatban. Elgondolkodtató, hogy a „kihíváson alapuló tanulás”, a „probléma- vagy projektalapú tanulás” és a „gyakorlat technikák” egyike sem jellemző a zömmel (javarészt gyakorlatorientált és problémacentrikus) szakképzésben tanító tanárok 5 százalékánál nagyobb számban.

TAPASZTALATOK A FORDÍTOTT OSZTÁLYTEREM ALKALMAZÁSA KÖZBEN

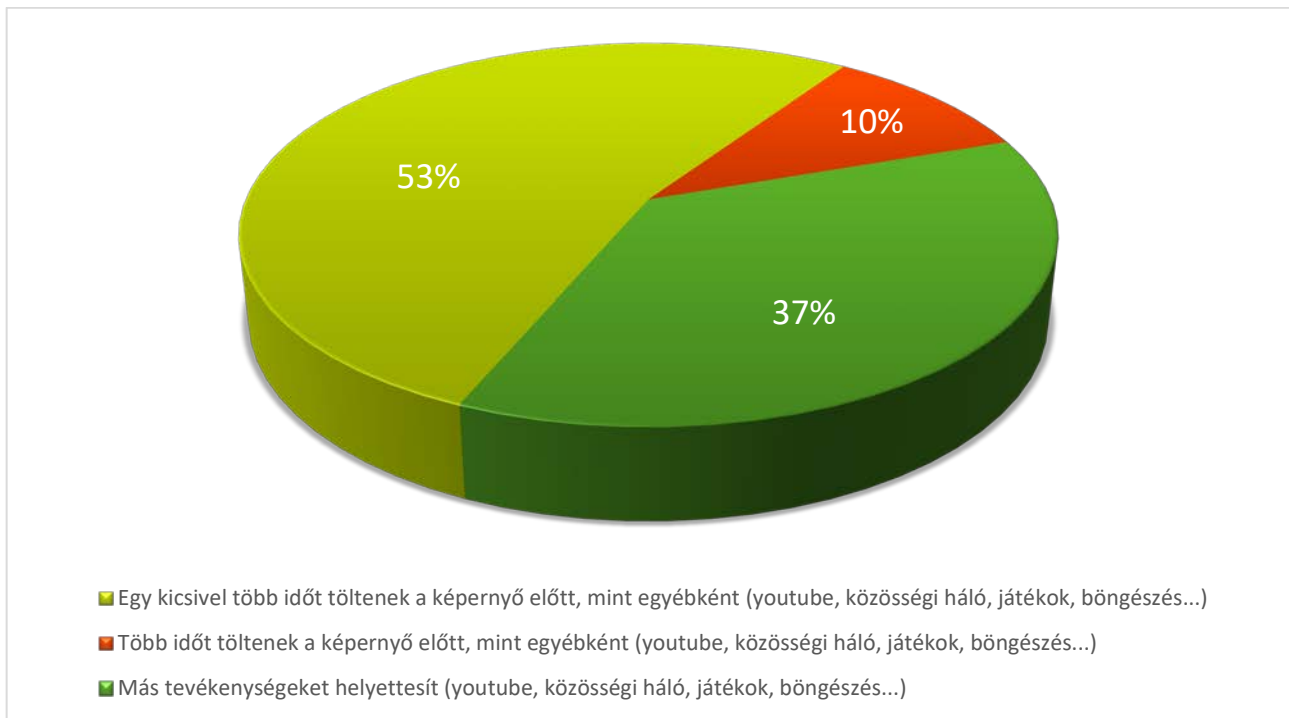
IDŐ A FORDÍTOTT OSZTÁLYTEREMBEN

A kérdőív részletesen kitért a fordított osztályterem és az idő kapcsolatára. A tanárok véleményét kikérték arról, igényel-e többet időt a diákoktól a módszer, valamint megnöveli-e a képernyő előtt töltött idejüket.

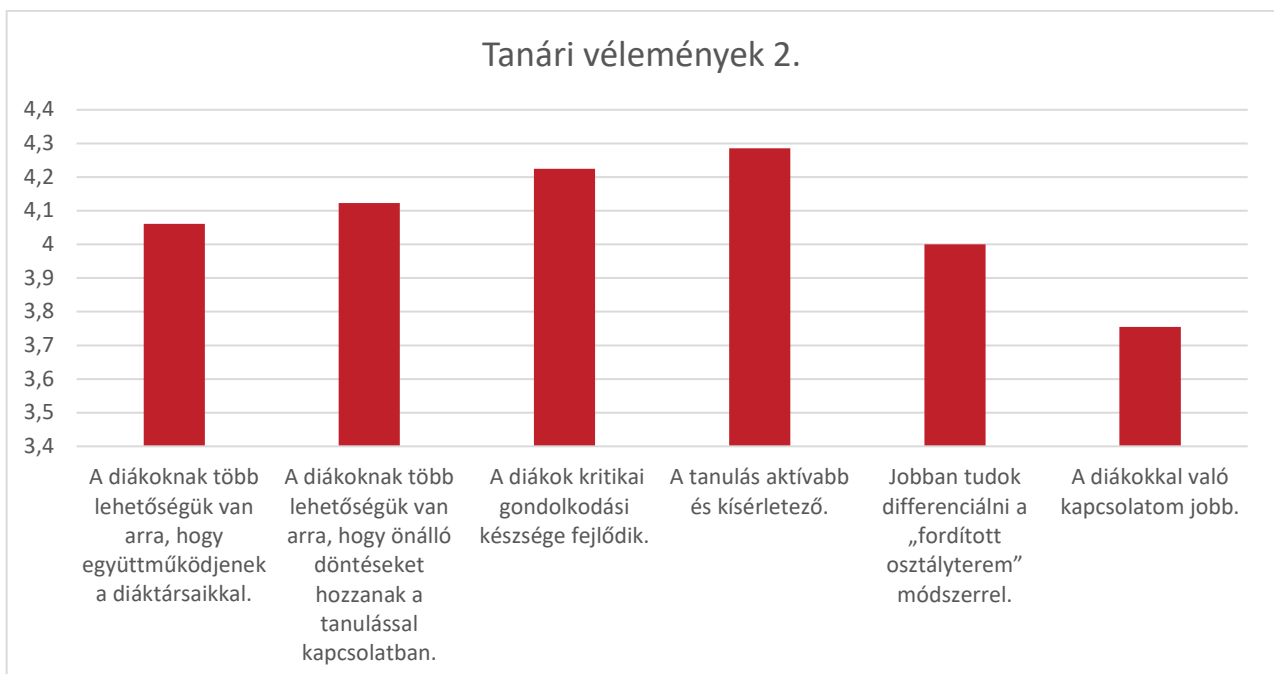
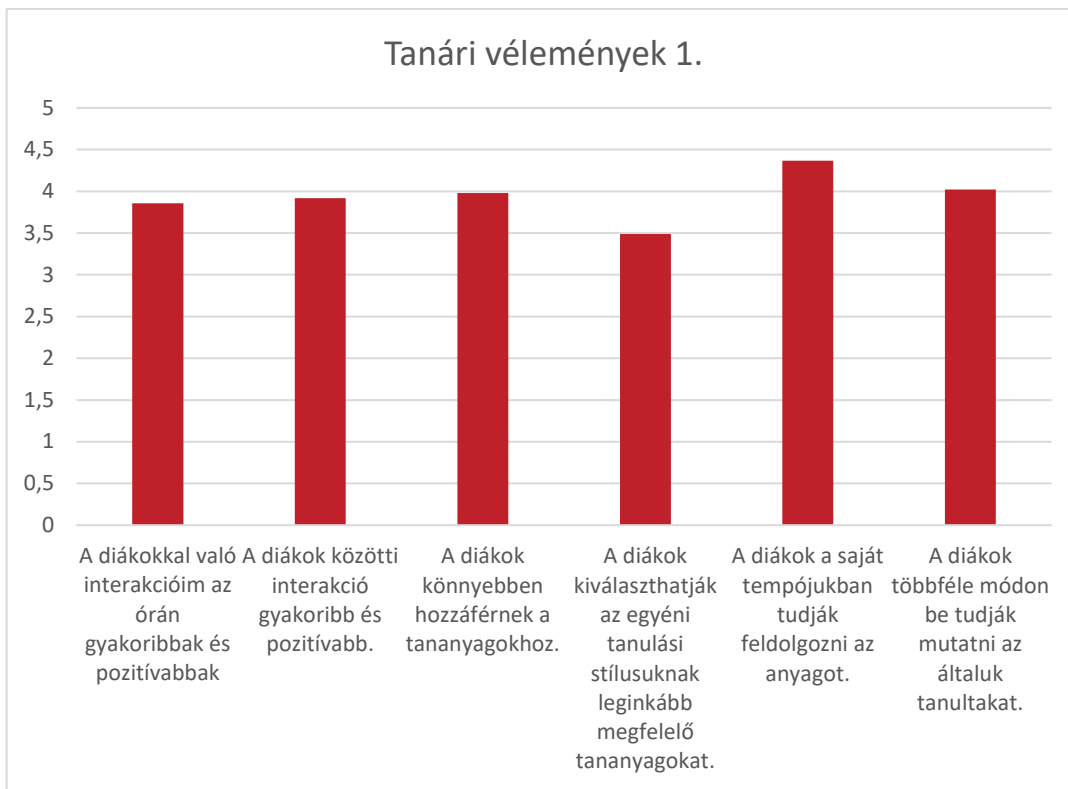
A válaszadók fele szerint ugyanannyi időbe telik a diákoknak egy fordított órára készülni, mint egy hagyományosra, a fennmaradók közül viszont többségben voltak azok, akik szerint több időt kell a diákoknak a fordított osztályteremben az otthoni feladatokkal tölteniük.

Az otthoni munkára fordított idő a tükrözött osztályteremben gyakran a képernyő elé ülteti a diákokat. A kérdőív erre a tanári attitűdre is kíváncsi volt: vajon hogyan befolyásolja a diákok képernyő előtt töltött idejét a fordított osztályterem? A válaszadók többsége (63%) szerint növeli az időt, és csupán 37%-uk gondolja úgy, hogy ezzel a tanulási formával kielégíthető a diákok képernyő-igénye, és a tanulás helyettesíteni képes az egyébként képernyőhöz kötött tevékenységeiket.

Az időfaktor még egy szempontból volt igen érdekes: a tanárok 32%-a fogalmazta meg valamilyen módon a nehézségeit firtató nyílt kérdés kapcsán, hogy a videók előállítás, illetve a más jellegű tanórára való felkészülés miatt a módszer eleinte rendkívül időigényes a tanárok számára. Ez a vélemény független volt az elkészült videók hosszától, vagy az igénybe vett alkalmazástól, egyöntetűen úgy érezték a tanárok közel egyharmada, hogy rengeteg idejét emészti fel a fordított osztályteremben való tanítás.

TANÁRI VÉLEMÉNYEK A FORDÍTOTT ÓRÁRÓL

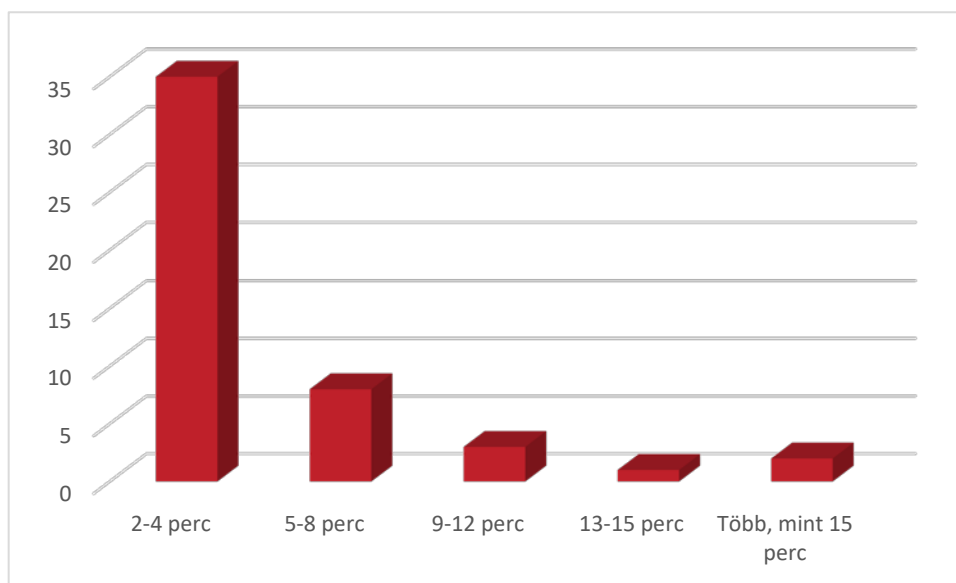

Mint azt a grafikonokról is leolvashatjuk, a kurzuson részt vevő tanárok a felvetett szempontok mindegyikét tekintve előnyösnek tartják a fordított osztályteremben való tanítást. A legrosszabb átlagot az egyéni tanulási stílusnak megfelelő tananyag és a fordított osztályterem kapcsolta érte el (3,5), ugyanakkor ez nagy

valószínűséggel összefüggésbe hozható azzal, hogy a tanárok döntő többsége életében először dolgozott fordított osztályteremben, így a tanulási stílusokhoz alkalmazkodó differenciálás valószínűleg nem volt jellemző a munkájukra. Érdekes eredmény viszont, hogy míg magas eredményt (4,28) ért el az a tény, hogy a fordított osztályteremben a tanulás aktívabb és kísérletezőbb, addig ez nem vonta maga után a látszólag hozzátartozó kapcsolatok (tanár-diák, diák-diák) színvonalának magas eredményét: ez utóbbiak egyetlen esetben (diákok közötti együttműködés) emelkedtek 4 egészes átlag fölé a tanárok értékelésében, ezen kívül 3,7-3,8 szint körül mozognak. Ezeket az értékeket szintén magyarázhatja a tanárok és tanulók tapasztalatlansága: mint korábban láttuk, kevésbé jellemezte a részt vevő pedagógusok munkáját az aktív tanulás, így a fordított osztályteremben szükségszerűen bekövetkező interakciók sokszor akár teljesen új osztálytermi szituációknak is számíthatnak, melyben a viselkedést mindkét részt vevő félnek tanulnia kell. Összességében az átlagosan 4 egész körül mozgó értékek magas eredménynek számítanak, és pozitív képet vetítenek előre a fordított osztályterem jövőbeni alkalmazásával kapcsolatosan.

A TANÁROK ÁLTAL KÉSZÍTETT VIDEÓK JELLEMZŐI

A kérdőívet kitöltő tanárok döntő többsége legfeljebb 12 perces videót készített, ezen belül is 76 százalékuk videója nem haladta meg a 4 perces terjedelmet. A videók hossza, és aközött, hogy a tanárok szerint a diákok a videó hosszának hányzorosát töltik az otthoni feldolgozással, nincs releváns kapcsolat.

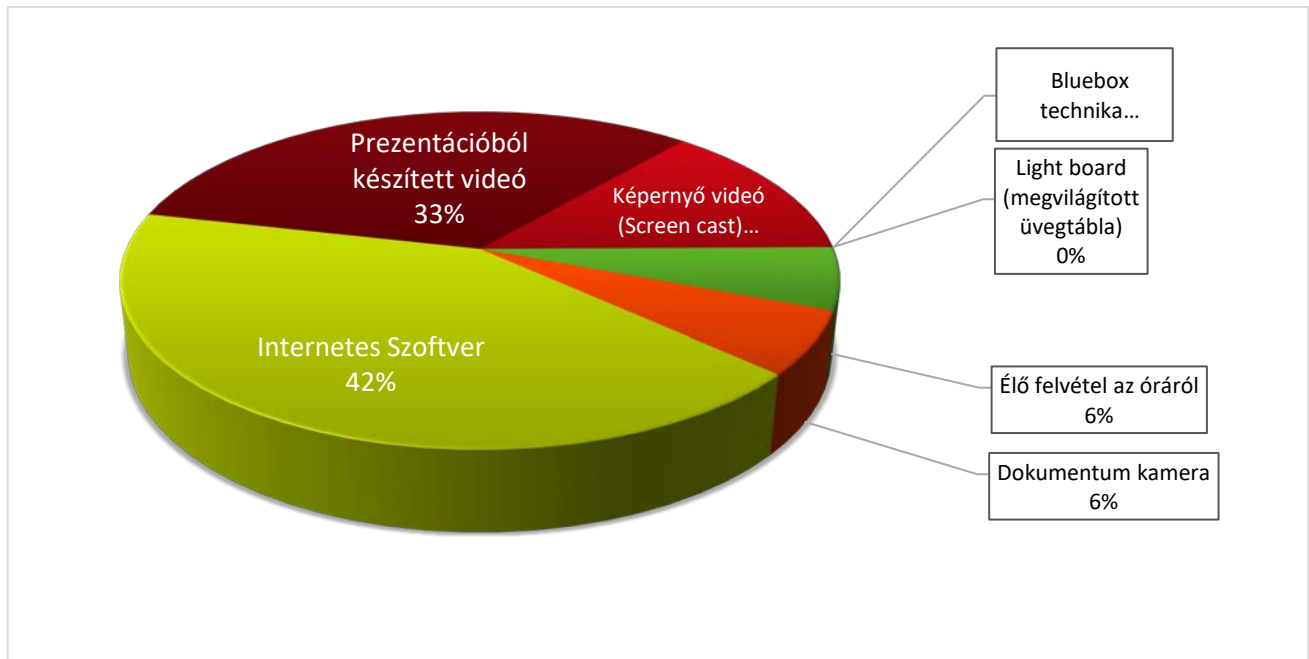

2-4 perc	35
5-8 perc	8
9-12 perc	3
13-15 perc	1
Több, mint 15 perc	2

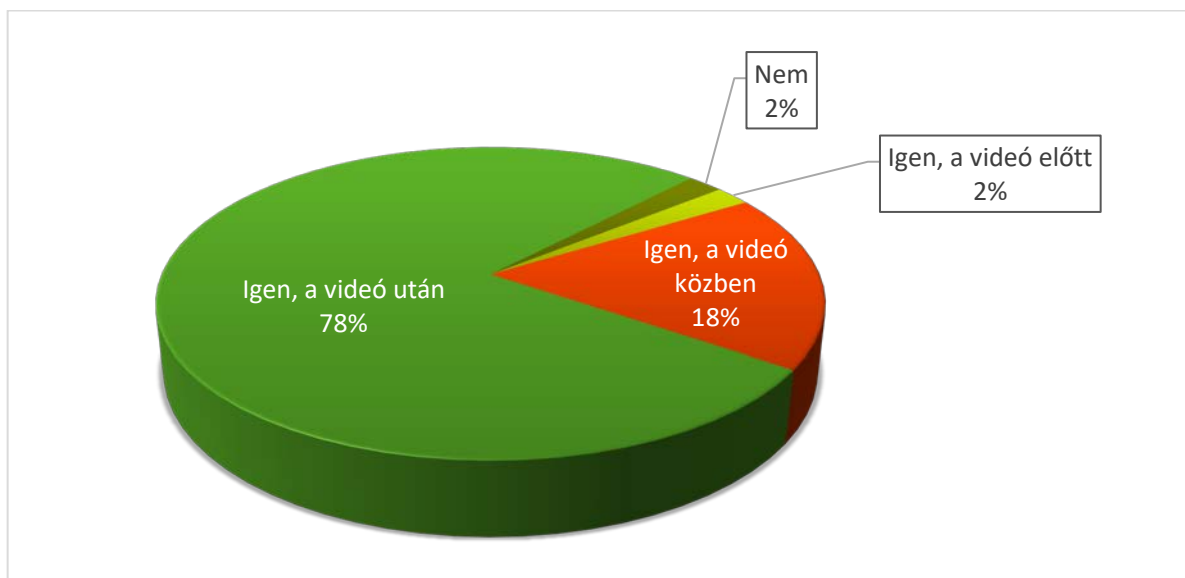
A kollégák majdnem fele valamilyen internetes szoftver (többnyire a Powtoon, az Animoto vagy a Biteable programok) segítségével készített videót a tanulók számára, feltételezhetően azért, mert a kurzusban ezek használatát részletesen bemutattuk, és gyorsan látványos munkákat lehet velük létrehozni. Egyharmaduk valamilyen prezentációt alakított videóvá (általában a Power Point, vagy a Prezi segítségével), és szinte elenyészően kevesen éltek a képernyővideók vagy valódi videós technikák használatával. A bluebox-technika, vagy a light board alkalmazásának hiányát egyrészt a kurzuson részt vevő kollégák fordított osztályterem belüli tapasztalatlanságával magyarázhatjuk, másrészt valószínűnek tarjuk, hogy a magyar tanárok számára teljesen ismeretlenek, illetve elérhetetlenek ezek az eszközök, így meg sem fordul a fejükben, hogy

segítségükre lehetnek a videókészítés során (a kurzus tananyagai közt szereplő Wacom-táblával sem próbálkoztak sokan).

A videók otthoni feldolgozásának segítségével, illetve annak kérdéseivel a továbbképzésen belül sokat foglalkoztunk. Többféle programot, ötletet ajánlottunk, és kértük a kollégákat, tervezzenek valamilyen visszacsatolást, amivel a diákok maguk is, valamint a pedagógusok is ellenőrizhetik, megnézték, megértették-e a diákok a videóban szereplő tananyagot. Talán ennek is köszönhető, hogy nagyon magas arányban (96%) kellett a diákoknak a videó alatt vagy után kérdéseket megválaszolniuk a tananyaggal kapcsolatban a kérdőívet kitöltő tanárok fordított óráján.

A FORDÍTOTT ÓRA UTÁN

AZ FC ELŐNYEI

A kérdőív nyílt kérdésként kérte a válaszadókat, hogy határozzák meg, miben látják a fordított osztályterem előnyeit. A válaszadók 18%-a kihagyta ezt a kérdést. A többi választ öt nagyobb kategóriába sorolva az alábbi eredmények születtek.

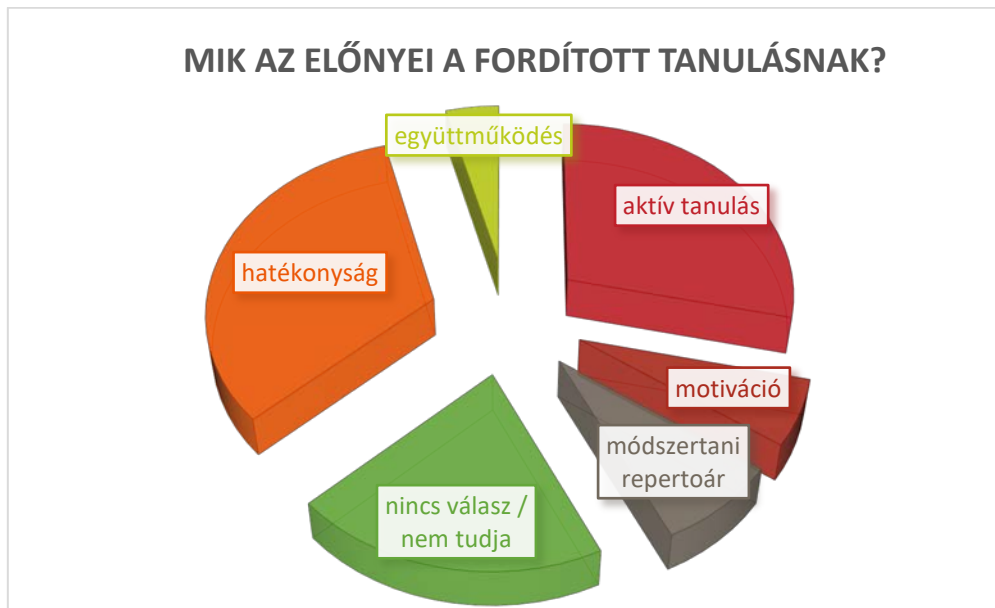
Hatékonyság

A tanárok válaszai alapján az FC legnagyobb előnyének számít (34% jelezte valamilyen formában ezt) az, hogy segítségével a tanulási-tanítási folyamat hatékonyabb lett a korábbi stratégiáiknál. Volt olyan, aki egyenesen „az *"X"* generáció *transzfer kulcsaként*” jellemezte a módszert, de többen utaltak arra is, hogy könnyebbé, vagy szükségtelemmé válik a tanár órai differenciáló tevékenysége, mert a diákok eltérő megértési szintjeit, valamint a megértésre fordítandó különböző időket a videó kompenzálni tudja. Sokan tértek ki arra is, hogy kompetenciák és szakmai fejlődés (mind a diákok, mind a tanárok szemszögéből nézve) egyaránt kivitelezhetőbbé válnak a fordított osztályteremben, mint a hagyományosban.

Aktív tanulás

A hatékonysághoz hasonlóan magas volt azon válaszadók aránya (28%), akik szerint a fordított osztályterem legnagyobb előnyének a tanulók, és a tanulás aktívvá válása tekinthető. A tanárok véleménye szerint a diákok többet gondolkodnak, tudásuk jobban elmélyül, és magasabb kognitív szinten képesek foglalkozni a tananyaggal a fordított osztályteremben: *„Több feladatra, gyakorlatra jut idő, így a tudás mélyül, illetve a gyakorlati készségek rutinosabbá, kidolgozottabbá, finomabbá válnak.”* *„diák saját aktivitása, tudatos tanulása nő; órai munka során az alkalmazás, problémamegoldás kerül előtérbe”*.

A fennmaradó 18% fele közel azonos mértékben oszlott el az együttműködés-kooperáció (4%) és a motiváció (6%) között (*„Lényegesen motiváltabbak a diákok, jobb hangulatú az óra, több minden marad meg az emlékezetükben”*), másik fele pedig nem lát a módszerben más előnyt annál, hogy módszertani repertoárját, kultúráját tudja vele színesíteni.

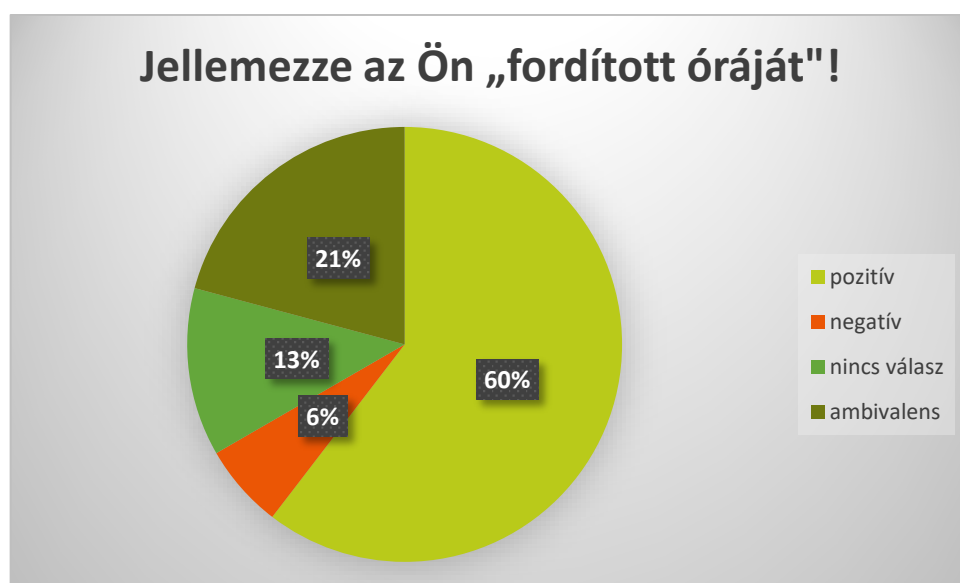
VÉLEMÉNYEK

A „Jellemezze az Ön fordított óráját!” nyílt kérdésre érkezett válaszokat (87% válaszolta meg a kérdést) három nagyobb csoportra oszthatjuk: akik egyértelműen pozitív, határozottan negatív, vagy ambivalens véleményt fogalmaztak meg.

A legkisebb csoport a negatív élménnyel rendelkezőké. Jellemzően a befektetett tanári munka és a tanulók aktivitásának, motivációjának nem megfelelő összhangjában találták az okot a negatív élményre: *„Nem nézték meg a videót, csupán 7 ember jelentkezett be a Google Classroomba, a feladatot 1 tanuló oldotta meg. Voltak problémák az emailcímeikkel. Péntek 6. óra, no nem éppen az ideális kezdet, de ez jutott nekem. A tanulók nem voltak motiváltak, de azért együttműködtek velem. Nagyon sok erőfeszítést kellett tennem. Mobiltelefon használatot engedélyeztem, mert szükség volt rá a kereséshez. Hát nehéz kontrollálni, hogy tényleg arra használják, amire kell! Végigcsinálták a feladatokat, de az elején sok idő elment a szervezési feladatokkal, néha nem működött az aktív tábla. Volt már jobb órám is. Nem vagyok elégedett.”*

A tanárok 60%-a sikerélményként élte meg a fordított órát. Számukra vagy könnyebb, hatékonyabb lett a tanórai tevékenység („A fordított órám jól sikerül. Az otthoni tanulási szakaszt követően, minden diák aktívabban vett részt a tanteremben zajló kooperatív csoportmunkában. Úgy gondolom, hogy tanulásuk hatékony volt, megszerzett ismereteik pedig tartósak lesznek.”), vagy élménytelivé vált az oktatás: *„A tanulók aktivitása, kíváncsisága, elfogadása meglepően jó, pozitívak a visszajelzéseik, véleményük, szívesen dolgoztak így mind az otthoni feladattal, mind a fordított órán. Szeretném a későbbiekben, egyre több órán alkalmazni a módszert.”* A pozitív vélemények ilyen magas aránya nagyszerű eredmény, ugyanakkor fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy sok esetben ez egyetlen és egyben első fordított osztálytermi órát jelent, vagyis – habár a kérdőív nem vizsgálta – számolnunk kell az újdonság erejével.

Nagyon fontos a fennmaradó 21%-ba tartozó tanár véleménye, akiket „ambivalensként” jellemeztünk válaszaik alapján. Ők vagy egyértelműen kifejezik, hogy korai lenne tapasztalatokat írniuk egyetlen próbát követően, vagy élesen látják azokat a zsákutcákat, amikhez vezethet a módszer, ha nem vigyázunk: „Az animáció elkészítése nagyon időigényes volt. A kísérleti órára többen készültek, mint ahányan a házi feladatot el szokták készíteni, de szerintem ez csak az újdonságnak tudható be. Illetve annak, hogy korábban kértem segítséget a gyerekektől az animáció készítéséhez és kíváncsiak voltak rá, hogy mire vagyok képes. Az új anyag feldolgozásának idejét nem csökkentette, a tanári magyarázatra ugyanúgy szükség volt.” Volt, aki ráérezett a tanárszereppel kapcsolatos változásokra, és aszerint írt reflexiót: „Kissé kívülállónak éreztem magam az első fordított órán. Az addigi irányító szerepemet felváltotta a "színpad szélére húzó" megfigyelő és segítő szerepe. Sokkal több lehetőségem nyílt becsatlakozni a gyakorlatokba és segíteni a gyengébben teljesítő diákoknak. Részemről és a gyerekek részéről is pozitív élményekkel gazdagodtunk és várjuk a folytatást.” Ígéretesnek tartjuk, hogy az ambivalens válaszok többsége pozitív irányban képzeli el a módszerrel kapcsolatos jövőbeni terveit.

ÖSSZEGZÉS

A kérdőív eredményei alapján úgy látjuk, a kurzuson részt vevő tanárok többsége alapvetően pozitív érzelmekkel gazdagodva zárta a képzést. Fordított órájuk sikeressége vagy sikertelensége szinte mindannyiukat elindította egy olyan úton, amelyen véleményünk szerint fontos elindulni az oktatás színvonalának javulása érdekében: a diákok aktív bevonódásának, részvételének, a tanári szerep mentorrá történő átalakulásának, a tudás megszerzésének és mélyítésének alternatív módjainak útján. Bízunk benne, hogy ez az új tanulásszervezési mód a továbbiakban úgy épül majd bele a tanárok módszertani kultúrájába, hogy nagy segítség lesz számukra a diákközpontú oktatásban.